

MOKYKLOS NELANKANČIŲ VAIKŲ SUGRAŽINIMO Į MOKYKLAS PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Mokyklos nelankančių vaikų sugražinimo į mokyklas programos (toliau - Programos) paskirtis – mažinti nesimokančių pagal privalomojo švietimo programas vaikų skaičių.

2. Programa parengta vykdant Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-2008 m. programos priemonių įgyvendinimo planą. Programa susijusi su Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų įgyvendinimo programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. sausio 24 d. nutarimu Nr. 82 (Žin., 2005, Nr. 12-391), Vaiko gerovės politikos strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. vasario 17 d. nutarimu Nr. 814 (Žin., 2005, Nr. 25-802), Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota Lietuvos Respublikos įstatymu „Dėl Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos ratifikavimo“ (Žin. 1995, Nr. 60-1501).

3. Programos vykdytojai: Švietimo ir mokslo ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Vidaus reikalų ministerija, ir joms pavaldžios įstaigos, aukštosios mokyklos, apskričių viršinininkų administracijos, savivaldybės, mokyklos, nevyriausybinės organizacijos.

4. Pagrindinės Programoje vartojamos sąvokos:

4.1. Mokyklos nelankantis vaikas – tai nesimokantis vaikas, kuriam tais kalendoriniais metais sueina 7-16 metų, neįregistruotas į Lietuvos moksleivių/studentų duomenų bazę.

4.2. Mokyklą nereguliariai lankantis vaikas – tai vaikas, kuris yra įregistruotas į Lietuvos moksleivių/studentų duomenų bazę, tačiau per vieną mėnesį praleidęs daugiau kaip pusę pamokų be pateisinamos priežasties.

5. Kitos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos Švietimo įstatyme (Žin., 2003, Nr. 63-2853) ir Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatyme (Žin., 2006, Nr. 17-589) vartojamas sąvokas.

II. SITUACIJOS ANALIZĖ

6. Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas numato, kad savivaldybės organizuoja ir tvarko savivaldybės teritorijoje gyvenančių vaikų apskaitą ir užtikrina, kad visi vaikai mokytųsi pagal privalomojo švietimo programas.

7. Mokyklinio amžiaus vaikų iki 16 metų apskaitos tvarką reglamentuoja Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. rugpjūčio 4 d. nutarimas Nr. 889 „Dėl mokyklinio amžiaus vaikų iki 16 metų apskaitos tvarkos patvirtinimo“ (Žin., 1997, Nr. 75-1946). Pagal šią tvarką į apskaitą patenka vaikai iki 16 metų, kurie savivaldybių ir mokyklų duomenimis turi lankyti mokyklą, bet jos nelanko.

8. Savivaldybių duomenimis 2003 m. mokyklos nelankė 572, 2004 m. – 505, 2005 m. – 631, 2006 m. – 357, 2007 m. – 259 vaikai. Savivaldybėse kaupiama informacija apie mokyklos nelankančius vaikus, tačiau nesusitarta dėl nereguliariai mokyklą lankančių vaikų apskaitos sistemos.

9. Lietuvoje atliktų tyrimų analizė rodo, kad vaikai mokyklos nelanko dėl šių priežasčių:

9.1. mokymosi turinio neįsisavinimo, „spragu“ žiniose, laiku nesuteiktos pedagoginės, psichologinės pagalbos;

9.2. psichologinių asmenybės ypatumų, emocijų ir elgesio sutrikimų ir konfliktiškų santykių su mokytojais ir bendraamžiais;

9.3. nepatenkinamų socialinių-ekonominių mokinio ir jo šeimos sąlygų;

9.4. nepakankamos pedagogų kompetencijos dirbti su nemotyvuotais, nereguliariai mokyklą lankančiais mokiniais bei neigiamos mokytojų nuostatos į mokymosi sunkumų turinčius mokinius.

10. Pavienės savivaldybės, mokyklos yra pasitvirtinę nereguliariai mokyklą lankančių vaikų apskaitos tvarką, vykdo įvairias prevencines programas. Nepakankama švietimo institucijų, programų įvairovė, kurios padėtų mokyklos nelankantiems vaikams atgauti prarastą mokymosi

motyvaciją, pasitikėjimą savimi, socialinius įgūdžius. Šalyje nėra sukurtos vaikų gražinimo į mokyklą sistemos.

11. Siekiant spręsti mokyklos nelankymo problemą ir atkreipti visuomenės dėmesį į ją šalyje įgyvendinamos tokios priemonės:

11.1. Švietimo ir mokslo ministerija jau ketverius metus organizuoja akciją „Mokyklon? Pakeliui!“, kurios tikslas – paskatinti visuomenę prisidėti pritraukiant į mokyklą jos nelankančius arba nereguliariai mokyklą lankančius vaikus;

11.2. nuo 1993 m. šalyje veikia jaunimo mokyklos, skirtos praradusių mokymosi motyvaciją ir nelankančių mokyklos vaikų problemoms spręsti. Švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 12 d. įsakymu Nr. ISAK-2549 patvirtinta Jaunimo mokyklų koncepcija, 2006 m. birželio 30d. įsakymu Nr., ISAK-1388 Jaunimo mokyklų koncepcijos įgyvendinimo priemonių planas;

11.3. įgyvendinant Socialinių pedagogų etatų steigimo švietimo įstaigose 2001–2005 metų programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. balandžio 24 d. nutarimu Nr. 471 (Žin., 2004, Nr. 36-1220), daugelyje šalies mokyklų įdarbinti socialiniai pedagogai, kurių pagrindinis profesinės veiklos tikslas – laiku pastebėti, įvertinti ir spręsti vaikų bei paauglių mokyklos nelankymo, nesimokymo, netinkamo elgesio, bendravimo ir kitas problemas;

11.4. įgyvendinama Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. gruodžio 7 d. įsakymu Nr. ISAK-1953 (Žin. 2004, Nr. 179-6627) patvirtinta Specialiųjų poreikių mokinių vežiojimo 2005-2008 metų programa „Geltonasis autobusas“ bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. spalio 19 d. nutarimu Nr. 1110 (Žin., 2005, Nr. 126-4497) patvirtinta „Mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais 2006-2008 metų programa“ kurios tikslas pasiekti, kad didžiama vaikų į mokyklas būtų vežama mokykliniu transportu ir kad kaimo vaikai saugiai pasiektų mokyklas bei pagerėtų jų ugdymo kokybė;

11.5. įgyvendinant Pedagoginės ir psichologinės pagalbos teikimo modelį, patvirtintą Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003 m. birželio 25 d. įsakymu Nr. ISAK-897 (Žin., 2003, Nr. 74-3451), šalyje įsteigtos 53 pedagoginės psichologinės tarnybos. Tai pagerina švietimo pagalbos vaikams prieinumą, tačiau neužtikrina jos veiksmingumo ir kokybės - nekankama šių tarnybų materialinė, techninė, metodinė bazė, mažesnėse savivaldybėse trūksta reikiamos kvalifikacijos specialistų;

11.6. Švietimo ir mokslo ministro 2004 m. birželio 15 d. įsakymu Nr. ISAK-94 patvirtintuose Bendruose socialinės pedagoginės pagalbos teikimo nuostatuose numatyta, kad pagrindiniai bendrosios socialinės pagalbos teikimo uždaviniai yra šalinti priežastis, dėl kurių mokiniai negali lankyti mokyklos ir vengia tai daryti, sugrąžinti į mokyklą jos nelankančius mokinius.

11.7. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. rugsėjo 17 d. įsakymu Nr. ISAK-1462 „Dėl Teisės pažeidimų, mokyklos nelankymo, narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo, ŽIV/AIDS, smurto ir nusikalstamumo prevencijos rekomendacijų savivaldybėms ir mokyklų vadovams“, (Žin., 2004, Nr. 145-5281) siekiama užtikrinti mokyklose saugią ir sveiką aplinką mokiniams, sudaryti tinkamas sąlygas vaiko gerovei ir šalinti mokyklos nelankymo priežastis;

11.8. Nuo 2007 m. sausio 1 d. įsigaliojo Socialinės paramos mokiniams įstatymas (Žin., 2006, Nr. 73-2755), įteisinantis dvi socialinės paramos mokiniams rūšis: mokinių nemokamą maitinimą ir mokinių aprūpinimą mokinio reikmenimis, prasidedant naujiems mokslo metams. 2007 m. mokinių nemokamam maitinimui skirta 81,5 mln. Lt, aprūpinimui mokinio reikmenimis – 10,8 mln. Lt. Išaugo socialinės paramos mokiniams dydžiai. Pastaruoju metu nemokamą maitinimą mokyklose gauna apie 85 tūkst. nepasiturinčių šeimų vaikų, besimokančių pagal priešmokyklinio ar bendrojo lavinimo programas. Prasidedant 2007–2008 mokslo metams, mokinio reikmenimis buvo aprūpinta apie 57 tūkst. mokinių.“

11.9. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo (Žin., 2007, Nr.80-3214) 8 str. 1 dalimi, vaikui minimalios priežiūros priemonės gali būti skiriamos, jei jis nuolat nesimoko pagal privalomojo švietimo programas (ar nelanko mokyklos). Įstatyme numatyta, kad viena iš vaiko minimalios priežiūros priemonių yra jo įpareigojimas iki 16 metų mokytis pagal pradinio ir pagrindinio ugdymo programas. Taikant vaikui minėtą minimalios

priežiūros priemonę siekiama, kad mažėtų nesimokančių pagal privalomojo švietimo programas vaikų skaičius bei būtų organizuojamas kryptingas darbas ir teikiama švietimo pagalba vaikams, nelankantiems mokyklos ar turintiems kitų elgesio problemų.

11.10. 2004–2006 m. ES struktūrinių fondų lėšomis buvo finansuota 20 projektų (27,5 mln. Lt), kurie vienaip ar kitaip sprendžia mokyklos nelankymo problemą: užtikrina tinkamą infrastruktūrą, kuria naujas mokymo programas/modulius, specialias klases darbui su mokyklos nelankančiais ar nereguliariai ją lankančiais vaikais, prevencijos/grąžinimo modelius, teikia pagalbą mokymosi sunkumų turintiems vaikams, tobulina pedagogų, švietimo pagalbos specialistų kompetenciją, analizuoja problemas, taikomų programų veiksmingumą ir pan.

III. PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

12. Programos tikslas – mažinti mokyklos nelankančių ir nereguliariai mokyklą lankančių vaikų skaičių.

13. Programos uždaviniai:

13.1. stiprinti savivaldybių atsakomybę už jos teritorijoje gyvenančių vaikų mokymąsi pagal privalomojo švietimo programas;

13.2. koordinuoti švietimo pagalbos teikimą, didinti jos prieinamumą, plėtoti socialinių paslaugų ir paramos šeimai teikimą.

13.3. tobulinti mokytojų ir kitų specialistų rengimą ir jų kvalifikaciją;

13.4. didinti mokyklos ir tėvų (globėjų, rūpintojų) atsakomybę už vaikų mokymąsi pagal privalomojo švietimo programas.

V. NUMATOMI REZULTATAI

14. Įgyvendinus programą, laukiami šie rezultatai:

14.1 padidės savivaldybių atsakomybė už jos teritorijoje gyvenančių vaikų mokymąsi;

14.2 pagerės pedagoginių, psichologinių ir socialinių paslaugų vaikui ir šeimai prieinamumas ir jų kokybė;

14.3. mokytojai ir kiti specialistai bus geriau pasirengę dirbti su įvairių mokymosi sunkumų turinčiais vaikais.

14.4. pagerės bendradarbiavimas tarp mokyklos ir tėvų sprendžiant mokyklos nelankymo ar nereguliarus jos lankymo problemą

IV. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO PRIEMONĖS VERTINIMO KRITERIJAI

15. Programos įgyvendinimo priemonės pateiktos šios Programos priede.

16. Nustatomi šie programos įgyvendinimo vertinimo kriterijai:

16.1. mokyklos nelankančių vaikų skaičius;

16.2. nereguliariai mokyklą lankančių vaikų skaičius;

16.3. kvalifikaciją tobulinusių mokytojų ir kitų specialistų skaičius darbo su mokyklos nelankančiais ar nereguliariai ją lankančiais vaikais ir jų tėvais temomis;

16.4. informacijos priemonių, renginių ir pan. skaičius

VI. FINANSAVIMAS

17. Programa finansuojama iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų lėšų, taip pat iš kitų šaltinių.

18. Preliminarus lėšų poreikis 2008–2010 metais – ??? litų. Šios Programos įgyvendinimo priemonėms numatomos lėšos gali būti tikslinamos rengiant kiekvienų metų Lietuvos Respublikos

valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektą ir valstybės investicijų programas

VII. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

19. Už šios Programos įgyvendinimo koordinavimą atsako Švietimo ir mokslo ministerija. Švietimo ir mokslo ministro įsakymu sudaroma Programos koordinavimo grupė (toliau – Grupė) iš institucijų, atsakingų už šios Programos priemonių įgyvendinimą, atstovų: Švietimo ir mokslo ministerijos, Vidaus reikalų ministerijos, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Aukštųjų mokyklų, Lietuvos savivaldybių asociacijos, nevyriausybinių organizacijų ir kitų institucijų. Grupės nariai dirba visuomeniniais pagrindais ir atsako už Programoje numatytų priemonių įgyvendinimo institucijoje koordinavimą.

20. Programos priemonės vykdančios institucijos kiekvienų iki metų vasario 1 d. Švietimo ir mokslo ministerijai pateikia ataskaitą apie programos įgyvendinimo rezultatus.

21. Kiekvienais kalendoriniais metais iki kovo 1 d. Švietimo ir mokslo ministerija teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybei ataskaitą apie šios Programos vykdymo rezultatus.

Mokyklos nelankančių vaikų sugražinimo į mokyklas programos priemonės

Eil. Nr.	Uždaviniai	Priemonės	Vykdytojai	Įvykdymo terminas (metais)	Preliminarus lėšų poreikis tūkst.. Lt.
1.	Stiprinti savivaldybių atsakomybę už jos teritorijoje gyvenančių vaikų mokymąsi pagal privalomojo švietimo programas	1.1. Parengti rekomendacijas savivaldybėms (mokykloms) dėl nereguliariai mokyklą lankančių vaikų apskaitos	ŠMM Savivaldybės		
		1.2. Organizuoti mokymus savivaldybių specialistams, dirbantiems su vaikų apskaitos duomenimis	ŠMM		
		1.3. Plėsti alternatyvaus ugdymo (jaunimo mokyklų, jaunimo namų ir kitų) mokyklų tinklą savivaldybėse	Savivaldybės		ES struktūrinių fondų lėšos
		1.4. Steigti pagalbos mokyklos nelankantiems ir nereguliariai ją lankantiems vaikams grupes savivaldybėse, dienos centrus ir pan., siekiant atstatyti vaikų prarastą mokymosi motyvaciją ir mokymosi įgūdžius, įsisavinti praleistą mokymosi medžiagą, ir padėti sėkmingai grįžti į mokyklą	Savivaldybės		ES struktūrinių fondų lėšos
		1.5. Tobulinti mokytojų apmokėjimo tvarką, numatant galimybę apmokėti jiems už papildomą darbą su mokyklą nereguliariai lankančiais vaikais	ŠMM FM		
		1.6. Plėtoti teisės pagrindų mokymą bendrąjį lavinimą teikiančiose mokyklose	VRM, ŠMM, savivaldybės		ES struktūrinių fondų lėšos,
2.	Koordinuoti švietimo pagalbos teikimą, didinti jos prieinamumą, plėtoti socialinių paslaugų ir paramos šeimai teikimą	2.1. Tobulinti socialinės paramos mokiniams organizavimą; paramą mokinio reikmenims įsigyti teikiant pinigine forma, sudaryti galimybes patiems tėvams aprūpinti mokinius jų poreikius atitinkančiais mokinio reikmenimis	SADM, ŠMM, savivaldybės	2008 m.	
		2.2. Steigiant socialinių darbuotojų etatus savivaldybėse stiprinti socialinį darbą su socialinės rizikos vaikais ir socialinės rizikos šeimomis, auginančiomis mokyklinio amžiaus vaikus, formuojant teigiamą požiūrį į mokymąsi	SADM, savivaldybės	2008-2010 m.	
		2.3. Stiprinti savivaldybių pedagoginių – psichologinių tarnybų materialinę bazę	Savivaldybės		

		2.4. Siekiant išvengti specialiųjų poreikių mokinių mokyklos nelankymo dėl mokymosi sunkumų, steigti papildomus specialiojo pedagogo, mokytojo padėjėjo ir psichologo etatus	ŠMM savivaldybės		
		2.5. Parengti reikalavimus švietimo pagalbos specialistų kabinetų materialinei – techninei bazei	ŠMM		
		2.6. Informuoti mokinių tėvus apie švietimo pagalbos teikimą ir jų atsakomybę už vaiko mokymąsi pagal privalomojo švietimo programas	ŠMM, SADM, savivaldybės		
		2.7. Sukurti ir plėtoti interneto svetainę www.svietimopagalba.lt .	ŠMM		
3.	Tobulinti mokytojų ir kitų specialistų rengimą ir jų kvalifikaciją;	3.1. Parengti mokytojų rengimo programas apie rizikos grupės vaikų psichologiją, darbo su šiais vaikais bei jų šeimomis ypatumus	Aukštosios mokyklos		
		3.2. Organizuoti mokymus savivaldybių atsakingiems specialistams mokyklos nelankymo ir prevencinių priemonių rengimo klausimais	ŠMM, SADM		ES fondų lėšos
		3.3. Parengti kvalifikacijos tobulinimo programas mokytojams apie darbą su nereguliariai mokyklą lankančiais vaikais	ŠMM,		ES struktūrinių fondų lėšos
		3.4. Organizuoti kvalifikacijos tobulinimo kursus klasių auklėtojams, suteikiant andragogikos žinių, būtinų darbui su tėvais	ŠMM		
4.	Didinti mokyklos ir tėvų (globėjų, rūpintojų) atsakomybę už vaikų mokymąsi pagal privalomojo švietimo programas.	4.1. Inicijuoti, kad mokyklų veiklos programose būtų numatyta tėvų įtraukimo į mokyklos gyvenimą priemonės	ŠMM savivaldybės	2008-2010 m.	
		4.2. Tobulinti teisės aktus dėl švietimo pagalbos mokiniui ir mokytojui mokykloje teikimo	ŠMM		
		4.3. Bendrojo lavinimo mokyklų vidaus (išorės) audito metodikoje numatyti rodiklius, skirtus didinti mokyklų atsakomybę už reguliarių mokyklos lankymą	ŠMM Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra		
		4.4. Mokyklos nuostatuose reglamentuoti informacijos apie mokinių šeimoms teikimą	savivaldybės		
		4.6. Parengti rekomendacijas dėl lėšų, būtinų mokinių tėvų informavimui, skyrimo klasių auklėtojams	ŠMM, savivaldybės		